

WSPARCIE DLA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI NA WSI

Warunkiem rozwoju obszarów wiejskich jest rozwój wszelkich form przedsiębiorczości prowadzących do tworzenia nowych miejsc pracy, a także różnicowania dochodów ludności wiejskiej. Jednak rozliczne wymogi formalno-prawne oraz procedury administracyjne, z jakimi borykają się małe przedsiębiorstwa znacząco ograniczają rozwój przedsiębiorczości zarówno w Polsce jak i w obrębie UE. Nowe proponowane przez UE działania będą wspierać przedsiębiorczość i sprzyjać tworzeniu nowych miejsc pracy oraz przyczynić się do: większego ograniczenia biurokracji, uproszczenia wymogów prawnych związanych m.in. z księgowością, poprawią dostęp do źródeł finansowania, działania wspierające i porozumienia o wolnym handlu, zharmonizują podatki dla przedsiębiorstw, skrócenia czasu niezbędnego do uzyskania odpowiednich zezwoleń i licencji.

Ocenia się, że działania promujące rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich oraz wspólnych form prowadzenia działalności rolniczej dają szansę mieszkańcom na poprawę osiąganych przez nich dochodów. Bezpośrednio w rolnictwie pracuje coraz mniej osób, dlatego szczególnie istotne są działania wspierające proces tworzenia na wsi pozarolniczych miejsc pracy oraz ułatwiania przy zatrudnianiu mieszkańców wsi.

Z raportu "Barriere instytucjonalne rozwoju przedsiębiorczości", który został przygotowany przez Fundację Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej we współpracy z Instytutem Rozwoju Wsi i Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk oraz Fundacją Europejskie Centrum Przedsiębiorczości - wynika, że barierami, które utrudniają rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich są skomplikowane przepisy prawne, niski poziom infrastruktury i gorszy dostęp do kapitału. Raport opracowany został w oparciu o badania pilotażowe przeprowadzone w województwach małopolskim i mazowieckim.

Ponad 920 tys. podmiotów gospodarczych (24 %) zarejestrowanych jest na terenach wiejskich. Liczba firm w stosunku do liczby mieszkańców (tzw. wskaźnik przedsiębiorczości) jest dwukrotnie niższa niż w miastach. Analizując rezultaty wdrażanych na obszarach wiejskich programów z dofinansowaniem z unijnych środków, nie odnotowano znaczącego przyrostu ilości utworzonych pozarolniczych miejsc pracy. Badania wskazują, że główne przyczyny wynikają z uwarunkowań zewnętrznych otoczenia, które nie sprzyja w dostatecznym stopniu powstawaniu małych firm na wsi. Z raportu wynika, że z powodu biurokratycznych barier przedsiębiorcom wiejskim bardzo trudno jest sięgnąć po środki finansowe. Autorzy raportu o przedsiębiorczości na terenach wiejskich dowodzą, że gdyby wykorzystać część osób bezrobotnych mieszkających na wsi, to dochód narodowy mógłby wzrosnąć o 2,5 procent rocznie.

Dotacje dla mikroprzedsiębiorców na obszarach wiejskich

Przedsiębiorcy, którzy mieszkają na obszarze wsparcia, mają siedzibę firmy i planują tam realizować nową inwestycję, mogą skorzystać z pomocy finansowej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. W ramach działania 311 „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” o pomoc może ubiegać się osoba, która jest ubezpieczona na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników przez okres, co najmniej 12 miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku, jako rolnik, współmałżonek rolnika lub domownik. Dofinansowanie może być udzielone wyłącznie na prowadzenie

działalności nierolniczej zgodnej z wykazem działalności gospodarczych, w zakresie, których może być przyznana pomoc. Wysokość dofinansowania przyznanego w ramach tego działania, to refundacja w wysokości 50%, poniesionych kosztów kwalifikowanych inwestycji, jednak nie więcej niż 100 tysięcy zł.

W ramach działania 312 „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” o dofinansowanie mogą ubiegać się mikroprzedsiębiorstwa (firmy zatrudniające do 10 pracowników, których obrót bądź bilans wynoszą poniżej 2 milionów euro) niezależnie od formy prawnej, a także osoby, które prowadzą lub chcą uruchomić działalność gospodarczą. Osoby ubiegające się o pomoc nie mogą podlegać przepisom o ubezpieczeniu społecznym rolników w pełnym zakresie. Pomoc jest przyznawana na projekt, którego wysokość kosztów kwalifikowalnych (tych, które mogą być zrefundowane) wynosi powyżej 20 tysięcy złotych. Wysokość dofinansowania jest uzależniona od liczby utworzonych w wyniku realizacji projektu: miejsc pracy. Wysokość dofinansowania przyznanego w ramach tego działania, to refundacja w wysokości 50%, poniesionych kosztów kwalifikowanych inwestycji, jednak nie więcej niż 100 tys. zł – jeżeli utworzone zostanie, co najmniej 1 miejsce pracy, 200 tys. zł – jeżeli zostaną utworzone, co najmniej 2 miejsca pracy, 300 tys. zł – jeżeli zostaną utworzone co najmniej 3 miejsca pracy.

Początkiem procesu uzyskania wsparcia z funduszy unijnych jest odpowiednie zakwalifikowanie projektu do właściwego programu operacyjnego z uwzględnieniem wszystkich charakteryzujących je cech. Dla zapewnienia przestrzegania zasady zapobiegania uniknięcia podwójnego finansowania pomiędzy poszczególnymi programami operacyjnymi. Nie jest możliwe otrzymanie dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego w sytuacji, gdy projekt kwalifikuje się do wsparcia w ramach PROW 2007-2013 lub innych Programów Operacyjnych. Kryteria demarkacji dotyczą: wartości kosztorysowej projektu oraz lokalizacji projektu.

Problemy z dotacjami dla mikroprzedsiębiorców

Formularze wniosków o pomoc w PROW i kryteria dostępu są zawiłe a instrukcje ich wypełniania niejednoznacznie sformułowane. Ponadto stosowane przez instytucję wdrażającą procedury oraz sposób ich oceny odbiegają od standardów obowiązujących w innych Programach. Wnioskodawca właściwie każdą podaną w dokumentach aplikacyjnych informację musi udokumentować „odpowiednim” załącznikiem. Słowem kluczowym jest tu „odpowiednim”, to znaczy takim, jaki zostanie uznany przez pracownika ARiMR za spełniający jego zdaniem wytyczne z instrukcji. Taka interpretacja często nadmiernie ingeruje w kompetencje innych instytucji i stawia Wnioskodawcę w trudnej sytuacji udokumentowania informacji, które nie mają zastosowania do jego wniosku. Bywa, że wymogi stawiane osobom ubiegającym się o wsparcie sięgają aż po granice paradoksu!

Przykładem może być wystosowana w trybie wezwania do uzupełnień lub wyjaśnień uwaga skierowana przez Biuro Wsparcia Inwestycyjnego Agencji do Wnioskującej rolniczki z województwa dolnośląskiego, planującej uruchomienie agroturystyki. Jedna z wymienionych na 10 stronach pisma uwag i uchybień do operacji polegającej na przebudowie piętra w budynku mieszkalnym na cele agroturystyki brzmi: *Cyt. „W przypadku wątpliwości, jak prawidłowo zakwalifikować planowaną działalność, jako agroturystykę czy świadczenie usług turystycznych ciężar udowodnienia tego faktu spoczywa na wnioskodawcy. Powinien on wystąpić do właściwego terytorialnie organu ewidencyjnego z prośbą o wydanie zaświadczenia, iż planowana przez niego działalność podlega zwolnieniu wynikającemu*

z art.3 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, a tym samym nie ma on obowiązku uruchomienia działalności gospodarczej.”

„Proszę o przedstawienie dokumentacji funkcjonalno-przestrzennej budynku, w którym będą świadczone usługi dla turystów. W przypadku budynku mieszkalnego, gdy powierzchnia przeznaczona dla turystów będzie zajmowała więcej niż 50% całkowitej powierzchni budynku, należy wystąpić do właściwego organu administracji budowlanej (starostwa) z wnioskiem o zmianę sposobu użytkowania tego budynku na budynek niemieszkalny, gdyż taka jest kwalifikacja budynku przeznaczonego do zakwaterowania turystycznego – kategoria XIV.”

Dla mikroprzedsiębiorców realizujących większe inwestycje o wartości przekraczającej limit dofinansowania w ramach PROW od 100 tys. zł do poniżej 8 mln zł wydatków kwalifikowalnych, docelowym programem powinien być Regionalny Program Operacyjny dla województwa, na terenie, którego zarezerwowany jest podmiot gospodarczy oraz gdzie realizowane jest przedsięwzięcie.

Zgodnie z dokumentami programowymi PROW kluczowym kryterium decydującym o zakwalifikowaniu inwestycji do wsparcia jest jej lokalizacja na obszarze wiejskim. Lecz o zakwalifikowaniu do wsparcia z PROW decyduje nie tylko lokalizacja realizowanej inwestycji, ale również lokalizacja siedziby oraz miejsce zameldowania właściciela lub wspólników firmy (w przypadku spółki cywilnej). Wynika z tego, że aby otrzymać wsparcie wszystkie lokalizacje muszą znajdować się na obszarze wiejskim rozumianym, jako gmina wiejska, gmina miejsko-wiejska z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców lub jako gmina miejska z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców. Efektem takiej interpretacji może być sytuacja, w której mikroprzedsiębiorca nie będzie mógł otrzymać wsparcia z żadnego programu pomocowego bez zmiany lokalizacji firmy, adresu zameldowania lub zwiększenia wartości planowanej inwestycji.

- Wniosek nie spełni kryterium, jeżeli właściciel firmy lub wspólnik s.c. mają zameldowanie w mieście, powyżej 5 tys. mieszkańców, pomimo że siedziba firmy oraz inwestycja są zlokalizowane na obszarze wiejskim.

Sprzedaż żywności przez Internet - jako innowacyjna forma przedsiębiorczości rolników

Prowadzenie działalności gospodarczej na terenach wiejskich jest związane z utrudnionym ze względu na lokalizację dostępem do rynku zbytu lub bezpośredniego odbiorcy określonego produktu. Tu z pomocą przychodzą nowe narzędzia komunikacji działające w oparciu o nowe technologie. Dziś Internet oraz telefon komórkowy to codzienność większości Polaków. Internet coraz częściej trafia również pod wiejską strzechę, co piąty mieszkaniec wsi regularnie zagląda do Internetu. Jesteśmy świadkami głębokiej przemiany w dziedzinie podstawowych kontaktów handlowych. Dotyczy to nie tylko sposobu, w jaki zawierane są transakcje z klientami i partnerami, ale również tego, jak korzystają oni z systemów komputerowych oraz jak te systemy komunikują się ze sobą poprzez Internet. Rolnicy w Internecie szukają głównie informacji przydatnych do prowadzenia gospodarstwa, ale coraz częściej kupują tam także części zamienne do maszyn i narzędzi rolniczych. Złożone przez Internet zamówienie zrealizuje się pocztą kurierską.

Sprzedaż wysyłkowa prowadzona jest głównie na rzecz osób fizycznych, nieprowadzących działalności gospodarczej. Wynika z tego obowiązek prowadzenie ewidencji sprzedaży, czyli wystawiania faktur przy każdej tego rodzaju transakcji. Faktury nie muszą zawierać podpisu ani sprzedawcy, ani nabywcy (adresata przesyłki). Przedsiębiorca nie

musi na takiej fakturze zamieszczać numeru NIP ani NIP-UE. Nie ma też konieczności podawania tych numerów odbiorcy. Faktury należy wystawiać wraz z chwilą wydania przesyłki adresatowi. Nie można jednak dokładnie ustalić chwili wydania przesyłki, szczególnie, gdy sprzedaż wysyłkowa jest dokonywana za pośrednictwem poczty lub firmy kurierskiej. Rozsądne jest zatem wystawienie tego dokumentu wraz z początkiem wysyłki i dostarczenie go wraz z przesyłką.

Aby prowadzić internetowy sklep, trzeba zostać przedsiębiorcą. W grę wchodzi działalność na podstawie wpisu do Ewidencji Działalności Gospodarczej albo zarejestrowanie spółki handlowej w Krajowym Rejestrze Sądowym. Na prowadzenie sklepu internetowego nie potrzeba żadnych dodatkowych pozwoleń. Natomiast podjęcie produkcji lub obrotu artykułami spożywczymi wymaga uzyskania decyzji, wydanej przez właściwy organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej lub w odniesieniu do produktów zwierzęcych - Inspekcji Weterynaryjnej, o spełnieniu wymagań koniecznych do zapewnienia higieny w procesie produkcji lub w obrocie oraz do zapewnienia właściwej jakości zdrowotnej żywności. Na stronie internetowej sklepu powinny się znaleźć informacje o:

Dane dotyczące przedsiębiorcy:

- imieniu i nazwisku lub nazwie przedsiębiorstwa,
- adresie zamieszkania lub siedzibie przedsiębiorstwa,
- organie, który zarejestrował działalność gospodarczą przedsiębiorcy,
- numerze, pod którym przedsiębiorca został zarejestrowany,

Dane dotyczące oferty handlowej:

- cenie, obejmującej wszystkie składniki,
- zasadach zapłaty ceny,
- kosztach oraz terminie i sposobie dostawy,
- prawie odstąpienia od umowy w terminie dziesięciu dni, ze wskazaniem wyjątków, o których mowa w art. 10 ust. 3,
- miejscu i sposobie składania reklamacji.

We Francji z powodzeniem funkcjonują tzw. Wspólne Punkty Sprzedaży jest to sklep, w którym 10 do 15 producentów rolnych wspólnie udostępnia własne produkty na sprzedaż. Rozwinięciem pomysłu jest rozszerzenie oferty o e-handel, czyli możliwość dokonania zakupu produktów przez Internet w systemie on-line. Odbiorcy mogą zapoznać się z ofertą dostępnych w sklepie produktów, złożyć wstępne zamówienie z możliwością dokonania płatności kartą na partię towaru znajdującego się w ofercie sklepu lub w magazynie (z określoną datą i godziną produkcji) oraz uzgodnić warunki ewentualnej dostawy towaru.

Co dalej z dotacjami?

Zgodnie z założeniami dotyczącymi budżetu Unii Europejskiej na lata 2014-2020, rozwój i wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw będzie priorytetem polityki unijnej. W projekcie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rozwoju obszarów wiejskich przez EFRROW na lata 2014–2020. Na razie jest to ogólny zapis, z którego wynika, że rozwój przedsiębiorczości na wsi będzie wspierany, a warunkiem otrzymania wsparcia będzie wdrożenie planu operacyjnego w terminie sześciu miesięcy od dnia wydania decyzji o udzieleniu pomocy.

Opracowanie:
Ryszard Targosz